

ואין אני מקיים בירושלים "לקונה אותו לדורותיו", כי מי הקנה לו. (6)

ב. ואינה מביאה עגלה ערופה: משום דכתיב: "כי ימצא חלל באדמה אשר ה'

בירושלים [כמבואר ביומא יב א: "לפי שאינה שלהן", כי לא נתחלקה ירושלים לשבטים], הוא משום שכל אחד ואחד יכול ליכנס בתוכו מפאת הקרקע שהוא מופקר לכל, ואין לבעל הבית רשות ליחד מקום זה לעצמו, ונמצא לפי זה, דהבית באמת שלו, רק ענין הדירה אינו מיוחד לו, ושפיר ישנו במכירה אלא שלא נחלט, דלא קרינן ביה "אשר לו", [לאו דוקא, דהא כתיב "אשר לו חומה", אלא כוונתו, דלא קרינן ביה: "וקם ... לקונה אותו לדורותיו"], כיון דאפשרות הדירה יש בבית זה לכל ישראל.

ואפשר, שיש להעמיס את דבריו בדברי רש"י שכתב: "דמאן מקני ליה", ואין כוונתו לומר שאין כאן הקנאה, אלא מי מקנה לו שיהיה שלו לגמרי, ונתיישב, למה לא הביאה הגמרא מתחילת הפרשה "ואיש כי ימכור"; וכן נתיישב בזה, מה שיש לו זכות גאולה ומה שחוזר ביובל, והיינו משום שבדין "בתי החצרים" לא נאמר קרא למעט, ונאמר: שבכל בית שאין בו דין בתי ערי חומה מאיזה טעם שיהיה, יש לו דין "בתי החצרים", [אך הערת ה"קובץ שיעורים" לא תתיישב בזה].

ג. ומיהו בעיקר מה שכתב בטעם הדין שאין משכירין בתים בירושלים, שהוא משום שהקרקע היא של כל ישראל, ודי בזה שלא יוכל להשכיר את הבית, אף שהעצים והאבנים הם שלו, ראה ב"קובץ שיעורים" כאן אות צה, שנתקשה בזה, למה לא יטול שכר העצים והאבנים, וכתב: "אבל כבר פירש רש"י במגילה כו א ד"ה אין משכירין, דאין נוטלין שכר מעולי רגלים [זה לשון רש"י שם: אין משכירין בעלי בתים את בתיהם לעולי רגלים, אלא בחינם נותנין להן ונכנסין לתוכן], והיינו דכיון דהקרקע שייך לכל ישראל, והעליה לרגל היא צורך של כל ישראל,

מקום לגר תושב, ואין מקיימין בה קברות, חוץ מקברי בית דוד וקבר חולדה, שהיו בה מימות נביאים הראשונים".

6. א. נתבאר על פי רש"י בערכין לב ב ד"ה אין הבית חלוט, שכתב: "משום דכתיב לקונה אותו לדורותיו, וקסבר לא נתחלקה לשבטים, ומאן קא מקני ליה".

הרחבה בענין מכירת בית בירושלים, ו"ירושלים לא נתחלקה לשבטים":

א. יש לעיין: למה לא למדה הגמרא מתחילת הפרשה: "ואיש כי ימכור בית מושב עיר חומה", ומי מוכר: ב. רש"י כתב כאן בד"ה אין הבית חלוט בה: "כדין בתי ערי חומה, אלא גאולה תהיה לו [לעולם] אם ירצה לגאול, ואם יגיע יובל יוצא ביובל, כבתי ערי חצרים"; ולפי מה שביאר רש"י בערכין, יש לעיין, הרי אין כאן מכירה כלל, ולא שייך גאולה ולא חזרה ביובל, שמתחילה אין כאן כלום.

וב"קובץ שיעורים" אות צד תמה בנוסח אחר על דברי רש"י כאן, כי מאחר שאין הקרקע שלו, אלא העצים והאבנים בלבד הם שלו, אם כן אין שייך כאן דין יובל, שלא מצאנו דין יובל אלא במכירת קרקע, ולא במכירת עצים ואבנים, וראה עוד שם.

ב. והנה ב"קהלות יעקב" שביעית סימן ב, ד"ה ובעיוני, עמד על לשון הברייתא: "אין הבית חלוט בה", דמה שייך אין הבית חלוט, הלא אין כאן מכירה כלל, כיון שאינו שלו! ?

וכתב לבאר, שאף על גב שירושלים לא נתחלקה לשבטים, היינו דגוף הקרקע שייך לכל ישראל, אבל הבית כיון שנבנה מעצים ואבנים שלו, הרי הוא של בעל הבית, ויכול ליטול עציו ואבניו כל זמן שירצה, והא דאין משכירין בתים